

Szabó Csaba

Az Egyesült Államok lőfegyverszabályozására vonatkozó egyes kérdések vizsgálata¹

Examination of particular questions relating
the weapons policing in the United States

Absztrakt

Jelen tanulmányban a fegyverigazgatás, a fegyvergyártás- és forgalmazás, valamint a lőfegyverek birtoklására és használatára vonatkozó jelenkori amerikai kihívások kerülnek bemutatásra. Többek között ilyen kihívások az USA alkotmány második kiegészítésének vizsgálata az egyéni lőfegyverszabályozás jogértelmzésének kérdésében, az állami és szövetségi hatalom egyensúlya a lőfegyvertartás szempontjából, a történelmi összefüggések és a jelenlegi helyzet értékelése, valamint a fegyveripar lobbitevékenységének bemutatása. A kutatásban egy társadalmilag, gazdaságilag és politikailag meghatározó jelenségkör kerül megvilágításra tényszerű adatok szemszögéből. A 2016-os amerikai elnökválasztás egyes szakaszaiban, valamint a választások után a sajtóban és a politikában (és bizonyos értelemben a szakterülettel foglalkozó tudományos munkákban is) eluralkodó vitában előtérbe került a lőfegyvergyártók és a lőfegyverforgalmazók szerepvállalásának és beavatkozásának kérdésköre. A probléma azonosításához és feltárásához elemezni szükséges az amerikai alkotmány második módosítását, amely segítségével rávilágíthatunk az amerikai fegyverszabályozás egyes problémáira, valamint a fegyvergyártói csoportok befolyásoló tevékenységének motivációira.

Kulcsszavak: fegyvergyártók, lobbitevékenység, politika, amerikai elnökválasztás, fegyverigazgatás

Abstract

In this study are present challenges of the United States relating weapons policing, weapons manufacturing and distribution, proliferation and use of firearms

¹ A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés elnevezésű kiemelt projekt keretében működtetett Egyed István Posztdoktori Programban, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült.

presented. Such challenges are among others the examination of the second change of the Constitution of the United States in the question of law interpretation of individual weapons regulation, the balance of state and union power regarding possession of firearms, historical coherences and evaluation of the present situation, and further the presentation of lobbying activities of weapons industry. In this research is intended to highlight a socially, economically and politically determining circle of phenomena in the aspect of factual data. In certain periods of the presidential election of 2016 and after the election both in press and in politics (and in a certain sense also in the scientific works of this professional field) became conspicuous the topic of role assumption and interference of firearm producers and firearm distributors. Identification and clearing of the problem need analyses of the second change of the Constitution of the United States, which can help to clarify certain problems of the weapons regulation in the United States, and motivations of weapons manufacturing groups in their lobbying activities.

Keywords: weapons manufacturers, lobbying activity, politics, American presidential election, weapons policing

Bevezetés

A politikai választásokkal összefüggésben elmondható, hogy számos tényező befolyásolja és hatást gyakorol rá a végső választási eredmény kialakulása szempontjából. A választási kampány során akár a Demokrata Párt, akár a Republikánus Párt elnökjelöltjeit vizsgáljuk látható, hogy több oldalról érik őket impulzusok, amelyek során a lobbista tevékenységet folytató támogatók nyílt vagy burkolt állásfoglalások formájában kísérlik meg a nyomásgyakorlást a gazdasági, a jogi és a politikai érdekeik érvényesítése érdekében.² A kérdéskör megismerése érdekében az 1993–2017-es időszak között regnáló elnökök (Bill Clinton, George W. Bush, Barack Obama, Donald Trump) politikai időszakát vizsgálom és olyan releváns amerikai kutatásokat veszek alapul, amelyek részletesen foglalkoznak a fegyverlobbi politikai és társadalmi tevékenységeivel.

2 Ujházi Lóránd Az amerikai katolikus egyház szerepe az Egyesült Államok politikai életében és befolyása az amerikai elnökválasztásra című tanulmányában kifejti, hogy a vallási közösségek iránymutatása is egy, a politikai jelöltekre érő impulzusok közül. Kifejti, hogy az amerikai elnökválasztás előtti prognózisok vagy a választás utáni értékelések eltérően ítélték meg a vallási közösségek súlyát és szerepét. Egyes források szerint a 2016-os amerikai elnökválasztás során bizonyítást nyert, hogy nem lehet az emberek hitét, vallási elkötelezettségét és vallási közösségük vezetőinek erkölcsi kérdésekben adott tanítását figyelmen kívül hagyni vagy nevétségessé tenni.

Vizsgálódásaim körét az amerikai fegyverkereskedelmi ipartestületek elnökválasztási kampányokban betöltött szerepére, valamint az amerikai lőfegyvertartásra vonatkozó állampolgári alapjog egyes elnöki időszakokban felmerült problémaköreinek a vizsgálatára korlátoztam.

A vizsgálataim során három kérdéskör vonatkozásában kerestem a válaszokat:

- 1.) Milyen befolyást gyakoroltak az amerikai fegyvergyártók és -kereskedők lobbitevékenységei az elmúlt négy amerikai elnök elnökségének ideje alatt?
- 2.) Az Amerikai Egyesült Államok alkotmányának második módosítása szerint kimondott fegyverviseléshez való jog érvényesítése érdekében milyen tevékenységet folytattak az amerikai fegyvergyártók a vizsgált időszak alatt?
- 3.) Lehet-e, hogy egy szövetségi állam vagy helyi önkormányzat tiltja (korlátozza) a kézfegyverek birtoklását az amerikai alkotmány második módosítás jogának biztosítása mellett?

A kérdések megválaszolására az irodalomkutatást módszerét alkalmaztam.³

Az amerikai lőfegyver iparág elemzése

A lőfegyverek által elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatos kutatások két fontos elemre összpontosítanak. Az egyik elem a sokaság (a lőfegyverekkel elkövetett bűncselekmények áldozatai), míg a másik elem a környezet (például fegyverpolitika, jogi környezet, lobbitevékenység). A vizsgált kutatások nem fordítanak kellő figyelmet a lőfegyverre, mint a bűncselekmény elkövetésének halált okozó eszközére, valamint a vektor tényezőkre, amelyeket a lőfegyvergyártókkal, a -kereskedőkkel és az iparág lobbitevékenységével azonosítunk. (Tulchinsky–Varavikova, 2014) A felvázolt kérdések megválaszolása és a prob-

3 Az irodalomkutatás során az internetes publikációs adatbázisokban a következő kereső kifejezéseket használtam: firearms manufacturers, weapons manufacturers. Az absztraktok tartalma alapján a listából töröltem a nem témába vágó cikkeket. A fennmaradó tanulmányokból kiválasztottam azokat, amelyek kifejezetten a lőfegyvergyártókkal és a lőfegyver-kereskedőkkel kapcsolatos társadalomtudományi kutatásokat tartalmazták. Nem vettem számításba azokat a kutatásokat, amelyek nem az amerikai lőfegyvergyártással és kereskedelemmel foglalkoztak. Kizártam azokat a tanulmányokat, amelyek érintik ugyan az amerikai lőfegyvergyártókat és forgalmazókat, viszont nem az amerikai elnökválasztásokkal, a lobbitevékenységekkel, vagy a politikai érdekszférákkal kapcsolatban teszik mindezt. A felvázolt keresési tevékenység során huszonnégy tanulmányt azonosítottam, amelyek kutatását és irodalomjegyzékét is áttanulmányoztam jelen tanulmány kutatási témájának teljes és eredményes feldolgozása érdekében. A vizsgált jelenség értékelése során a tanulmányok teljes szöveganyag áttanulmányozásra került, és részletesen vizsgáltam a benne közölt adatokat. Az értékelt és felhasznált forrásmunkák összességében alkalmasak a másodlagos elemzésre, és a lőfegyvergyártók és -forgalmazók, valamint az amerikai elnökválasztások és a politikai szinten történő lobbitevékenységük megvilágítására.

léma azonosítása érdekében olyan, eddig nem vizsgált tényezőket is vizsgálni szükséges, mint a társadalmi környezet, a lőfegyverpolitika és -kultúra, a társadalmi normák és a gazdasági érdekek. Az amerikai lőfegyveriparág politikai és társadalmi szerepvállalásának, kapcsolatrendszerének és lobbitevékenységének eszközrendszerét a lőfegyverek gyártásának és kereskedelmének piaci alakulásán keresztül lehet legátfogóbban azonosítani és feltérképezni. (Brauer, 2013) A kutatások eredményeként kapott számadatokból érdekes következtetéseket vonhatunk le.

Egyes kutatások – az elmúlt évtizedek tekintetében – kétségtől ellentétes jelenségekről számolnak be a lőfegyverek amerikai piacon végbement gyártásával és forgalmazásával kapcsolatban. Azonban mégis kérdés, hogy ellentmondanak-e egymásnak az adatok. Egy 1993-as tanulmányban Cook az 1965–1990-es időszakra vonatkozó adatokat közölte az amerikai lőfegyverek típusainak megoszlásáról. (Cook, 1993) Egy 1996-os tanulmányban Wintemute leírta az amerikai pisztolygyártás 1985-től 1994-ig terjedő változásait. (Wintemute, 1996) Szintén Wintemute egy későbbi tanulmányában az 1976–1999 közötti időszakra vonatkozó adatokat szolgáltatott a fegyvergyártás alakulásáról, és felsorolta a vezető félautomata lőfegyverek gyártóinak az amerikai gazdasági szegmensben betöltött szerepét az 1990-es évek elején. (Wintemute, 2002) Egy 2012-es tanulmányban Braga és munkatársai az otthonvédelem céljából tartott kézfegyverek gyártásáról és felhasználásáról tett közzé tendenciákat az 1979–1998-as időszak vizsgálatát követően. (Braga–Wintemute et.al, 2012) A 2010-ben készített amerikai lőfegyvergyártásról szóló jelentés az 1942 és 2010 között gyártott és forgalomba került lőfegyverekről szolgáltatott adatokat, kiemelve a gyártási mennyiség alakulását, és bemutatta a piac szempontjából legrelevánsabb gyártókat az 1986 és 2010 közötti időszakot vizsgálva. (Harkinson, 2016) Az adatok egyértelműen mutatják, hogy a lőfegyverek gyártása és forgalmazása az amerikai piacon 1996 és 2004 közötti időszakban csökkent, majd 2005-től folyamatosan, 1,7%-ról 2013-ra évi 13,8%-ra nőtt. Ennek a növekedésnek az eredményeként évente több mint 10 millió lőfegyvert értékesítettek az amerikai piacon. A teljes lőfegyvergyártás növekedését a marokklőfegyverek (pisztolyok) és a hosszú lőfegyverek (puskák) iránt megnövekedett kereslet adta. A marokklőfegyver kategórián belül a megnövekedett termelés a magasabb kaliberű fegyverek iránt elsősorban a társadalmi igény növekedésének, másodsorban a biztonsági szektor egyes védelmi képességeinek lőfegyverrel történő erősítésének tulajdonítható. Hasonló tendenciákat figyeltek meg az elemzők a marokklőfegyverek vásárlása és a lőfegyverekkel elkövetett bűncselekmény emelkedésével összefüggésben is.

A meglévő szakirodalom egyik legfőbb korlátja, hogy az amerikai lőfegyvergyártók tevékenységét vizsgáló kutatások nem veszik figyelembe a piaci

szereplők lobbitevékenységét, mivel ezek a nyomásgyakorló tendenciák nem korrelálnak közvetlenül a megvásárolt lőfegyverek és a bűncselekmények elkövetése során használt lőfegyverek viszonyrendszerével. Tekintettel arra, hogy a meglévő lőfegyverállomány jelentős, a termelés akut tendenciái kihatással vannak a megvásárolt és használt lőfegyverek típusaira is. (Reedy–Koper, 2003)

A fegyvergyártólobbi-tevékenység paradoxon lényege, hogy az amerikai lőfegyverpiacon lévő termékek jobb megismerése, a tulajdonosok védelme, a biztonság növelése és a vállalati gyakorlatok megváltoztatása érdekében tett fegyvergyártói intézkedésekkel párhuzamosan a fegyvergyártók az üzleti érdekeik védelme érdekében agresszív lobbitevékenységet folytatnak mind a politikai, mind a törvényhozási, mind a gazdasági szereplők befolyásolása érdekében.

A jelenség további két eltérő viszonyrendszerben is vizsgálható:

- Társadalmi oldal: a célirányos fegyverlobbi következtében a politikai döntéshozók új biztonságpolitikai kihívások elé állítják az állampolgárokat. Ennek hatására az állampolgárok egyre hatékonyabb lőfegyvereket fognak beszerezni egyéni védelmük megerősítése érdekében. Paradoxon, hogy az új amerikai biztonságpolitikai kihívások (mint a cyber terrorizmus, terrorcselekmények kockázata, a hidegháborús kihívások és fenyegetettség erősödése) kockázatainak csökkentése érdekében a lakosság fegyverkezési potenciáljának növelése szükségessé válik.⁴ (Hamil, 2015)
- Politikai (jogalkotói) oldal: Barack Obama amerikai elnök 2015-ben a lőfegyvervásárlók kötelező ellenőrzésének szigorítását rendelte el, valamint, hogy a fegyverboltok számára legyen engedélyköteles a marokklőfegyverek árusítása.⁵ (Wheaton, 2016) Paradoxon, hogy az Obama adminisztráció első évében több fegyvereladást engedélyeztek a világ különböző országaiba, mint bármely más amerikai kormányzat a II. világháború óta.⁶ (Atkinson, 2015)

4 A tanulmány a következő új, Amerikai Egyesült Államokat érintő biztonságpolitikai kihívásokat azonosítja: a Közel-Kelet jövője, Orosz Föderáció és Vlagyimir Putyin, a változó éghajlat, az USA versenyképességének és gazdasági tevékenységének csökkenése, Nyugat-Afrika és az Ebola-járvány következményei, az energia jövője, a Dél-Ázsiai régió kihívásai és instabil államai, az USA űrprogramjának kihívásai.

5 Barack Obama elnök további húsz intézkedést is kiadott, amelyekkel ösztönözni kívánta a tagállamokat, hogy megosszák egymással a lőfegyvereket vásárló személyek átvilágítása során szerzett adatokat, valamint, hogy az állami főügyész vizsgálja felül, hogy az átvilágítás során kockázatot jelentő személyek ne kaphassanak lőfegyvert.

6 A tanulmányban a szerző elemzése során kifejti, hogy az amerikai fegyverlobbicsoport üzleti érdekei érvényesítése miatt a washingtoni Védelmi Minisztériumon keresztül az amerikai külpolitika meghatározásában vállalnak jelentős szerepet. A szerepvállalás során a lőfegyverek külföldi értékesítésének ösztönzésére törekkenek. Az amerikai társadalom támogatottsága jelentős mértékűnek nevezhető a lőfegyverek külföldre történő exportálásával kapcsolatban, mivel a társadalmi biztonságérzet erősítése nemcsak az egyén lőfegyver birtoklásával, hanem a baráti országok és szövetségesek hadianyaggal történő erősítésével és ellátásával is fokozható.

A fegyvergyártólobbi-tevékenység által generált paradoxon feloldása érdekében hat olyan terület újradefiniálására van szükség, amelyek hozzájárulhatnak a lőfegyvergyártók gyakorlatának jobb megértéséhez és új fegyverszabályozási stratégiák kidolgozásához.

- 1.) A lőfegyverkereskedelemhez, gyártáshoz és forgalmazáshoz köthető biztonsági előírások betartása és végrehajtása.
- 2.) A lőfegyverek által okozott emberölések számának csökkentése.
- 3.) A felügyeleti és ellenőrzési protokollok végrehajtása.
- 4.) A lőfegyverkereskedők felügyeletének szigorítása.
- 5.) Felelős reklámozási tevékenység.
- 6.) Az elszámoltathatóság biztosításának növelése. (Smith–Xuan et.al, 2017)

Ezek a felvázolt intézkedési mechanizmusok önmagukban nem biztosítanak végleges megoldásokat a fegyvergyártói lobbitevékenység csökkentésére, azonban segítséget nyújthat a felmerülő vitákban, és megfelelő alapot szolgáltathat a további kutatások hatékony és eredményes elvégzéséhez.

Az USA alkotmány második kiegészítésének vizsgálata az egyéni lőfegyverszabályozás jogértelmezésének kérdésében

Jelen fejezetben azt a kérdéskört vizsgáljuk, hogy egy amerikai szövetségi tagállam vagy egy önkormányzat korlátozhatja, esetleg hatósági engedélyhez kötheti-e egyéni fegyverszabályozási törvénnyel a lőfegyverek birtoklását, szállítását, viselését és regisztrációját (a második alkotmánymódosítás jogának biztosítása mellett) arra hivatkozva, hogy azt a közrend és a közbiztonság fenntartása érdekében tartja szükségesnek. A felvázolt kérdés elemzésével rávilágítunk arra, a fegyverigazgatási jogterület szempontjából releváns kihívásra, amelynek tisztázásával választ kaphatunk az amerikai fegyvergyártók politikai célirányultságú lobbitevékenységének szükségszerűségére. Más oldalról megközelítve a kérdést: az amerikai fegyvergyártók miért tartják csatatér területnek a fegyverek önvédelmi célból történő birtoklásához és viseléséhez való egyéni jog kérdéskörét, amennyiben annak megváltoztatására és/vagy eltörlésére sem társadalmi igény, sem politikai akarat, sem jogalkotói lehetőség nem került érvényesítésre az alkotmány második módosításától eltelt időszak alatt.

A lőfegyver, mint jogosultságot kikényszerítő eszköz birtoklása és alkalmazása az amerikai társadalom számára a szabadság jelképévé vált, amelynek értéke és szükségessége az egyes amerikai történelmi korszakok alatt fokozatosan

erősödött. Ennek az értéknek a szükségességét és alapjogokban történő biztosítását a törvényhozó is felismerte. Az Egyesült Államok alkotmányának második módosítása kimondja a fegyverviseléshez való jogot. A módosítás szövege szerint „*Mivel egy jól szervezett milícia szükséges a szabad állam biztonsága szempontjából, nem lehet a népnek a fegyverek birtoklásához és viseléséhez való jogát csorbítani.*” (Amendment II.; Dillon–Gloss, 1921) A huszadik század második felétől éles vita bontakozott ki arról, hogy pontosan mit is jelent ez a mondat, és hogyan szükséges értelmezni. Az értelmezési jogvita alapot teremtett a korlátozásoktól mentes szabad lőfegyvertartás és -birtoklás korlátozására vonatkozó politikai álláspontok felszínre kerüléséhez. Ezek a jogviták elsősorban az amerikai elnökválasztások idején erősödtek fel, megosztva a két domináns politikai tábor az adott kérdéskörben. Az utóbbi négy amerikai elnökválasztási kampányprogram meghatározó része volt a fegyverviseléshez való egyéni jog kérdéskörének megvitatása. A kérdésben a társadalmi megosztottságot jól érzékelteti, hogy számos tüntetés és ellentüntetés szerveződött a vélemények pró és kontra ütköztetése érdekében. A második alkotmánymódosításban a szervezett miliciáról szóló kitételt egyesek úgy értelmezték, hogy a fegyveres testületeken kívül állók fegyverviseléshez való jogát nem védi az alkotmány. Ennek a jogalkotói kérdéskörnek a megvitatására azért kerülhetett sor, mert az egyre növekvő társadalmi erőszak és az emberéleteket követelő bűncselekmények során a lőfegyverek dominanciája jelentős mértékben megnőtt. Ennek a megállapításnak a tisztázása érdekében az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága 2008-ban úgy döntött, hogy ez az értelmezés nem helytálló, és a fegyverviseléshez való jogot egyéni jogként kell értelmezni. (Jackson, 2009) A jogvita során a petíció benyújtói azzal érveltek, hogy a szabad fegyvertartáshoz és viseléshez való jog olyan alapvető jognak minősül, amely megvédi az egyénnek az önvédelemhez való jogát, és mint ilyen jogot meg kell védeni. Az egyes szövetségi államok vagy önkormányzatok ennek ellenére mégis korlátozták az állampolgárokat az alkotmány második kiegészítésében megfogalmazott alapjogainak érvényesítését.

Chicago városa 2008-ban helyi rendelet formájában szabályozta és egyben korlátozta a szabad fegyverviselést a város közigazgatási területén. A korlátozás elsősorban a közintézmények és az oktatási épületek védelmét kívánta szolgálni. A jelentős számú erőszakos és életellenes bűncselekmények száma miatt azonban egyre inkább felerősödtek azok a hangok – mind a politika mind egyes társadalmi szervezetek irányából –, hogy a szövetségi kormányzat akadályozza a helyi önkormányzat azon képességét, amely a fegyverek viselésének korlátozására vonatkozó rendeletalkotási jogot jelentette. A vonatkozó érvelés a helyi rendelettel szemben az állampolgárok lőfegyverrel történő védelmi

képességének erősítését fogalmazta meg az erőszakos bűncselekmények elkövetőivel szemben.⁷ A helyi rendelet érvényben tartása mellett elkötelezett szervezetek azzal érveltek, hogy a fegyverkezés növelése fokozott erőszakhoz vezet. A lőfegyverek szabad viselését és tartását ellenzők az érvelésüket azzal a kutatással támasztották alá, hogy a nők, a gyermekek és a fiatal felnőttek körében bizonyítottan jelentősen megnövekszik a halálozási kockázat aránya, ha háztartásukban lőfegyvert tartanak. A washingtoni székhelyű Ügyészek Szövetségének (Association of Prosecuting Attorneys) érvelése a chicagói rendelet mellett úgy szólt, hogy a szigorú lőfegyverszabályozás lehetővé teszi, hogy a rendvédelmi szervek nagyobb hatékonyságot és eredményességet érjenek el a bűncselekmények megelőzése és felderítése érdekében.

Az állami és szövetségi hatalom egyensúlya

Chicago városa azzal érvelt a rendelet érvényben tartása mellett, hogy az alkotmány második módosítása megzavarja az állami és a szövetségi hatalomgyakorlás közötti egyensúlyt. Ezzel a megállapítással összefüggésben az Egyesült Államok Polgármestereinek Konferenciája kihangsúlyozta, hogy nagyobb szükség van a szigorúbb és korlátozóbb fegyverszabályozásra a nagyobb lélekszámmal rendelkező városok esetében, mint például New York városa, ahol a szigorúbb fegyverszabályozás hatására az erőszakos bűncselekmények száma jelentős mértékben csökkent.⁸ A Legfelsőbb Bíróság 2008 júniusában az alkotmány második kiegészítésével kapcsolatos jogértelmezési kérdés tisztázása érdekében állásfoglalást adott ki. Ennek értelmében elutasítja a lőfegyverek korlátozására vagy viselésére vonatkozó állami vagy önkormányzati rendelkezések jogosságát. A Legfelsőbb Bíróság állásfoglalásában kimondta, hogy leg-

7 Supreme Court of the United States District of Columbia, et al., *Petitioners v. Dick Anthony Heller*. 2008. 06. 26. In: Cornell University Law School. *District Of Columbia v. HELLER* (No. 07-290) 478 F. 3d 370, affirmed.

8 Gun Safety. 77th Annual Meeting. Adopted Resolutions. Providence, 2009. The United States Conference of Mayors. 2008. augusztus 5-6. között, több mint 50 polgármester és rendőrfőnök találkozott az Egyesült Államok Polgármesterei Konferenciáján, a Philadelphiában elkövetett bűncselekményekkel foglalkozó konferencián. Az ülést követően a polgármesterek és a rendőrségi vezetők munkacsoportja kidolgozott egy nemzeti cselekvési tervet a bűnözés visszaszorítása érdekében. A cselekvési terv programjában megállapításokat és ajánlásokat fogalmaztak meg a lőfegyverek biztonságával kapcsolatban. Ennek értelmében kiemelt cél a katonai stílusú lőfegyverek hatékony tilalmának megerősítése, a bűnügyileg fertőzött nagyvárosok egyes régióiban korlátozni kell a lőfegyverek viselését és szállítását, szabályozni kell az otthon tartható lőfegyverek és lőszerek számát, a bűnüldöző szervek jogosultságát a maroklőfegyverek nyomán követésére ne korlátozhassa semmilyen állami vagy szövetségi jog, a lőfegyver vásárlást megelőző rendőrhatalom vizsgálata kiterjesztése, az integrált ballisztikus azonosítási rendszer (IBIS) ballisztikus képekre vonatkozó adatbázisának kiterjesztése az új lőfegyverek esetében is.

alább részlegesen biztosítani kell az állampolgároknak a szabad lőfegyverviselésre vonatkozó alkotmányos jogát, függetlenül attól, hogy melyik szövetségi államban tartózkodnak. Két nagyváros – Chicago és Washington – továbbra is széles körű lőfegyvertilalmat vezetett be a városok közigazgatási területére, kiemelve a közintézmények, az oktatási intézmények, valamint az állam működése és a lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos objektumok védelme érdekében. (URL1)

Amennyiben az amerikai fegyvergyártói lobbipolitikai színtereken történő tevékenységét az alkotmány második kiegészítésének szempontjából vizsgáljuk, akkor megállapíthatjuk, hogy a lőfegyvertartásra és viselésre vonatkozó egyéni alkotmányos jog továbbra is biztosítani fogja a lőfegyverek megvásárlását és birtoklását az állampolgárok számára. Más megközelítésből vizsgálva a kérdést jól látható, hogy egyes szövetségi államok és városok önkormányzatai a helyi közbiztonsági viszonyok figyelembevételével, a közrend és a közbiztonság védelme érdekében jelentősen korlátozzák a lőfegyvertartásra és viselésre vonatkozó egyéni alkotmányos jogot. Ezeknek a korlátozásoknak a következménye, hogy a fegyvergyártók lobbitevékenysége (politikai akciócsoportok formájában) a politikai választások időszakában ezekben az államokban és városokban a legjelentősebb.⁹

Történelmi összefüggések és a jelenlegi helyzet értékelése

A 20. század második felében az amerikai alkotmány második módosításának jogalkalmazói értelmezése, valamint gyakorlati alkalmazása jelentős társadalmi és politikai vitákat okozott. Talán nem véletlenül. Vizsgáljuk meg az amerikai alkotmány második módosításának szövegét egy kérdésfeltevéssel.

Vajon a második módosítást a jogalkotó azért hozta létre, hogy biztosítsa az állami milíciák védelmi eszközként történő alkalmazását a szövetségi államok határvédelme, valamint közbiztonságának fenntartása érdekében, vagy hogy biztosítsák az egyének lőfegyver tulajdonjogának biztosítását?

A kérdés mindkét részére – a retorikai megfogalmazás ellenére – a válasz egyértelműen: igen. Az amerikaiak magatartása és hozzáállása a hadsereggel szemben sokkal elutasítóbb volt az 1790-es években, mint napjainkban. Az állandó

9 A Center for Responsive Politics (CRP) adatai alapján 2013-ban a National Rifle Association (NRA-ILA), az Everytown for Gun Safety (MAIG), és a National Shooting Sports Foundation (NSSF) szervezetek a Brady-kampány során összesen 25,2 millió dollárt költöttek lobbitevékenységre Washingtonban. Ezzel szemben a lőfegyvert ellenzők szövetsége összesen 2,2 millió dollárt költött a kampány időszakában.

hadsereggel szemben bizalmatlan volt a lakosság, mivel az uralkodói elnyomás eszközeként használták a katonaságot. Az amerikai függetlenségi háborúban állandó hadsereg került felállításra, azonban a britek elleni harcok jelentős részét az állami milíciák vívták meg, helyi tisztek parancsnoksága alatt. A függetlenségi háborút követően az állami milíciák létjogosultsága tovább erősödött, mivel olyan kihívásokkal találta magát szembe a városok és legfőképpen a vidék lakossága, mint az indiánok és rablóbandák támadásai, vagy másik tagállam csapatai általi incidensek, elsősorban a rendezetlen határviták következtében. A milíciák a tényleges katonai cselekmények megszűnését követően nemzeti gárdákká alakultak át. (Trautmann, 2016) Az alkotmány második módosítása elfogadásának időpontjában több tagállam törvényileg szabályozta, és egyben előírta, hogy az állami milíciák fenntartása érdekében a férfi lakosság pisztolyt és felszerelést szerezzen be, beleértve a löport és a golyót is. Az Amerikai Függetlenségi Nyilatkozat idején írt szövetségi állami alkotmányokban eltérő módon szabályozták a lőfegyvertartás és -viselés jogát. Az Egyesült Államok Kongresszusa 1781. március 1-jén ratifikálta azt a jogszabályt, amely kimondja, hogy a szövetségi államoknak fenn kell tartaniuk a milíciákat, de nem említik a lőfegyverhez való jogot. (URL2) Ezért minden ilyen védelemnek az állami jogból kell származnia. Az egyes jogokról szóló Virginiai Nyilatkozat szintén megemlíti, hogy szükség mutatkozik egy jól felszerelt és hatékony milíciára, amely az állam biztonságát és függetlenségét hivatott biztosítani. (URL3) Azonban a nyilatkozat – a milícia állandó jelleggel történő felállítása mellett – itt sem említi a fegyverekhez való jog szükségességét.

Az ismertetett történelmi kontextus rávilágít arra, hogy az amerikai alkotmány második módosításának értelmezése több szempontból is jogértvényesítési problémákat vet fel. A jogértelmezés szempontjából felmerülő elemzéseket általánosságban kétféle oldalról és célzattal lehet megközelíteni. A módosítás egyik célja, hogy biztosítsa az egyéneknek a lőfegyverhez való teljes jogot, míg a módosítás másik célja annak biztosítása, hogy a szövetségi államok önálló milíciákat hozhassanak létre és tarthassanak fent. Az 1960-as évektől minden egyes alkotmánymódosítás beépítésre került a tagállamok jogrendszerébe. Ez a folyamat a jogokról szóló törvény egyes részeinek a megfelelő eljárással való összekapcsolódása miatt párhuzamba állt a szelektív beépítési doktrínával, ahol a törvényjavaslat egyes részeit (a 14. módosítás alapján) az államokra vonatkozóan végrehajthatják, függetlenül attól, hogy a megfelelő eljárást alkalmazták-e. Az alkotmány második módosítása azonban kivételt képez ez alól. (URL4) Ez azt jelenti, hogy saját alkotmánya alatt egy állam (a második módosítástól eltérő) korlátozó vagy korlátozó jellegű intézkedést hozhat a lőfegyverek birtoklásának szabályozására.

Ennek értelmében megtilthatják, avagy ösztönözhetik a lőfegyverek tartását és viselését az adott állam területén.

Jogosan merül fel a kérdés, hogy napjaink amerikai biztonságpolitikai kihívásait vizsgálva, valamint a társadalmi igényeket figyelembe véve szükséges-e megtartani az alkotmány második módosításának mindkét elvét?

Amennyiben a jogértelmezési irányvonal arra irányulna, hogy megszüntetésre kerüljön a második módosítás egyéni jogra vonatkozó aspektusa, abban az esetben újradefiniálásra kerülne a módosítás azon alap gondolata, amellyel lehetővé válna a lőfegyverek tartásának korlátozása. Ezzel megnyílna a kapu az alkotmány más alapvetőbb részeinek radikálisabb átértelmezéséhez. Azonban, ha a jogértelmezés arra irányulna, hogy a lőfegyverek korlátlan birtoklásának és viselésének egyéni joga kerüljön továbbra is érvényesítésre, akkor abban az esetben fennáll a veszélye annak, hogy egy állami ellensúlyoktól és fékek-től mentes, lőfegyver dominanciában szenvedő társadalom kerül létrehozásra. (Stewart –McCann et al, 2016)

A megoldás megtalálni a szabadság és az ésszerű lőfegyver-szabályozás közötti egyensúlyt az indokolatlan mértékű tulajdonjog és az indokolatlan előzetes lőfegyverkorlátozás között. A fegyverek tulajdonjoga alkotmányos jog, de ez egyben nagy felelősség is. A felelősség a társadalom érdekeit szolgálja annak biztosítására, hogy a fegyvereket biztonságosan használják, és azokat a megfelelő képzéssel és engedélyekkel rendelkező személyek birtokolják. Amennyiben egyetértünk ezzel az egyszerű feltevéssel, akkor nem lehetetlen kidolgozni a joggyakorlatra vonatkozó részleteket, és megfelelő kompromisszumot találni a kérdésekkel kapcsolatban, mind az ellenzői, mind a támogatói oldal megnyugtatóra. (Tushnet, 2008)

Módosítási irányvonalak

A lőfegyverek birtoklása és viselése az amerikai történelem és kultúra szerves részévé vált. A hagyományok elmélyítése és gyakorlása, valamint a történelmi múlt vállalása egységet képez a lőfegyverek birtoklására és viselésére vonatkozó társadalmi igénnyel, elsősorban az önvédelem, a sport és a vadászat területén.

Figyelemmel az amerikai alkotmány második módosításának jogértelmezésére és joggyakorlatára az alábbi módosítási irányvonalak mentén lehet társadalmi vitát kezdeményezni, a megfogalmazott kihívások kezelése érdekében:

- Az amerikai állampolgároknak a vadászat, a sportlövészet, a fegyvergyűjtés és az önvédelem szempontjából indokolt fegyverhasználati jogát nem szabad semmilyen módon korlátozni.

- A tagállamok egyéni fegyverkorlátozásra vonatkozó döntéseit az Egyesült Államok Kongresszusának két egymást követő ülészakán, a kongresszus kétharmados szavazata alapján elfogadottnak kell tekinteni, mielőtt jóváhagyásra továbbítanák azt az elnökhöz. Ebben az esetben a kongresszusnak vizsgálni szükséges a tagállamok fegyverkorlátozásra vonatkozó érveit, figyelemmel az állampolgárok érdekeire.

A javaslatban megfogalmazott jogértelmezési módosítások rávilágítanak az amerikai társadalom fegyverkezési szabadságának valós kihívásaira. A két kongresszusi korlátozás megköveteli, hogy azonos véleményeket fogalmazzanak meg a kérdéskörben. Ezzel lehetővé válik, hogy az állampolgárok kifejezzék véleményüket az egyéni fegyverkorlátozás szükségességével, avagy szükségtelenségével kapcsolatban. Végezetül a bíróságok hatáskörrel rendelkezének annak megítéléséről (vizsgálva a közrend és a közbiztonság helyzetét, valamint az állampolgárok biztonságérzetét), hogy a lőfegyver korlátozás indokolt-e az adott tagállam részéről.¹⁰

A lobbitevékenység alapjai

Az Egyesült Államokban az intézményesített lobbizás az érdekérvényesítés egyik alappillérvé vált. Ennek megfelelően az amerikai politikai rendszerben a bizottságok játszanak döntő szerepet, és ők vannak a legjobban kitéve a lobbisták tevékenységének. A hatalmi ágak elválasztásának és kiegyensúlyozásának amerikai modelljében a közpolitika kritikus eleme a finanszírozás, amelyre vonatkozó kérdések a kongresszusi bizottságokban dőlnek el. A lobbisták – érdekeik érvényesítése céljából – teljes mértékben beépültek az amerikai törvényhozás rendszerébe. Így váltak főszereplőkké az érdekeiket sértő vagy elősegítő társadalmi kérdések eldöntésében. Hajdu Nóra értekezésében kifejti, hogy a lobbizással foglalkozó cégek négy nagy csoportját érdemes megkülönböztetni egymástól. (Hajdu, 2002) Ezek a gazdasági társulások, az esélyegyenlőségért küzdők csoportjai, a közérdekért küzdő szervezetek, és a kormányzati szervezetek. A fegyvergyártók a vállalati és üzleti szövetségek berkein belül tevékenykednek. A nagyobb fegyvergyártók külön lobbistát alkalmaznak, míg a kisebb cégek érdekszövetségekbe tömörülnek. Ebből következik, hogy a gazdasági társulások elsősorban az adók, a munkaerő és a jogi-alkotmányos kérdések területén végeznek aktív lobbitevékenységet. (Kovács, 2006)

¹⁰ Amennyiben a milícia szövegrészt nem vizsgáljuk az amerikai alkotmány második módosításának szövegében, máris tisztább kép rajzolódik ki a módosítás valódi célját illetően.

A fegyveripar lobbitevékenysége

A fegyveripari szektor lobbitevékenysége nem csak a kongresszusban és az egyes jelentős döntéseket megvitató és előterjesztő bizottságokban fontos. A szakterület lobbitevékenysége releváns befolyást gyakorol az adminisztratív politikára is. Ez a tevékenység az amerikai elnökválasztások utolsó harmadában (jellemzően a csatatér államokban folyó kampánytevékenység ideje alatt) a legintenzívebb. Nézzünk erre konkrét adatokat.

2004-ben George W. Bush és John Kerry elnökjelöltek választási kampányában a fegyveriparhoz köthető személyek hozzájárulásai 766.355 és 399.000 dollárral, nagyjából 2:1 arányban volt kimutatható Bush elnök javára. A Felelősségteljes Politika Központ által összeállított adatok szerint a 2004-es választási ciklusban a fegyveriparban részt vevőktől származó több mint 13 millió dollárnyi támogatás 62%-a republikánus jelöltekhez vagy bizottságokhoz, míg 38%-a demokrata jelöltekhez vagy bizottságokhoz került. (Hartung – Ciarrocca, 2004) Az amerikai védelmi kiadások az első Bush kormányzat idején 300 millió dollárral növekedtek. Ennek jelentős részét az afganisztáni és iraki háborúk tették ki, míg a belső biztonságra fordított kiadások 19 millió dollárról, 47 millió dollárra emelkedtek. Bush elnök katonai költségvetésének növelése a folyamatban lévő iraki és afganisztáni műveletekkel és a terrrorszervezetek elleni háborúval kapcsolatban olyan környezetet teremtett, amelyben az amerikai fegyvergyártók mindkét fejlesztési irányvonal megtartása mellett végezheték tevékenységüket.¹¹

A védelmi kiadások e hatalmas növekedésének kíséretében az amerikai fegyverkereskedők korábbi vezetői, tanácsadói vagy részvényesei meghatározó jelenléttel rendelkeztek a Bush kormányzat kulcsfontosságú politikai döntéshozatali pozícióiban. Az első George W. Bush adminisztráció során legalább 32 adminisztratív alkalmazott kapcsolódott a fegyveriparhoz, köztük 17 jelölt tartott fent aktív kapcsolatot fő védelmi vállalkozókkal.¹²

A 2016-os amerikai elnökválasztási kampány során eddig nem látott új elemek és szereplők kerültek előtérbe. Az amerikai fegyvergyártó cégek, valamint egyes jelentős gyártási, gazdasági és fejlesztési potenciállal bíró amerikai katonai vállalkozók megalapították az Americans for Peace Prosperity and Security csoportot

¹¹ Folytathatták a fejlesztéseket a hidegháborús fegyverrendszerek rendszerbe tartásával, valamint fejlesztéseket végeztek olyan innovatív fegyverrendszerek szempontjából, mint a pilóta nélküli légi járművek és az intelligens bombák.

¹² A Felelősségteljes Politika Központja kutatásában nevesíti azt az első három amerikai fegyvergyártót, akik az egyes elnökválasztási kampányidőszakokban jelentős összegekkel támogatták az egyes elnökjelölteket. A Lockheed Martin 1,30 millió dollárral, a Northrop Grumman 1,26 millió dollárral, míg a Boeing 1,2 millió dolláros kampánybefizetéssel járul hozzá a választási kampányhoz.

Iowa-ban és New Hampshire-ben.¹³ A csoport elsődleges célja az volt, hogy támogatást nyújtson nemzetbiztonsági, külpolitikai és belbiztonsági kérdésekben a leendő elnökjelölteknek. A csoport nyíltan felvállalja, hogy az Egyesült Államok biztonságpolitikai érdekeit tartja szem előtt, amikor szakmai álláspontokat és jelentéseket fogalmaz meg különböző védelmi és biztonsági szakpolitikai kérdésekben. Mindazonáltal jól látható, hogy a csoport háttértevékenységei között megtalálható egy agresszív külpolitikai lobbitevékenység is. Ebben az esetben hitelesebbnek tűnik, amikor az Americans for Peace Prosperity and Security nevű csoport fogalmaz meg érveket egy szakpolitikai kérdéskör vonatkozásában, mintha ugyanaz az érvelés egy olyan fegyvergyártó lobbista szájából származna, amelynek gazdasági nyeresége a nemzetközi konfliktusok kialakulásához kötődik. (URL5) Ennél fogva az amerikai fegyvergyártók üzleti érdekei (például fegyvereladások külföldi értékesítési kvótájának emelése) határozzák meg a washingtoni külpolitika egyes lépéseit lényeges nemzetbiztonsági kérdésekben. Ezek az üzleti csoportok nemcsak a nemzetközi biztonságpolitikai színtéren történő hatékonyabb jelenlét érdekében fejtenek ki lobbitevékenységet, hanem a lőfegyvertartási és -viselési egyéni jog érdekérvényesítő szerepének stabilitása és erősítése érdekében is megfogalmaznak szakmai és jogi iránymutatásokat.¹⁴

Következtetések

Az amerikai alkotmány második kiegészítésének vizsgálatával egy olyan alkotmányossági probléma került felszínre, amely számos jogértelmezési kihívást vázol fel. A vizsgálat során arra a következtetésre jutottunk, hogy a lőfegyverek önvédelmi célból történő birtoklásához és viseléséhez való egyéni jog érvényesítése megkérdőjelezhetetlen az amerikai jogrendszerben. A szövetségi fegyvertörvények mellett minden tagállam és egyes helyi joghatóság is rendelkezik saját lőfegyvertörvénnyel és a lőfegyverviselést korlátozó jogszabállyal.

Huszonnégy állam alkotmányba foglalta a fegyvertartási jog védelmét. Tíz állam kiterjesztette az otthoni és vagyoni védelemhez való jogot, öt a család védelmét, és hat a vadászat és a rekreáció érdekében történő lőfegyvertartási jogot. Idaho állam egyedülállóan speciális helyzetben van azzal a rendelkezésével,

hogy a lőfegyverek és lőszer tulajdonjogának vagy birtoklásának tekintetében azok engedélyezését, nyilvántartását és külön adóztatását írja elő. Tizenöt állami alkotmány tartalmaz konkrét korlátozásokat a fegyverek tartására és viselésére vonatkozóan. A floridai alkotmány például három napos várakozási időt határoz meg minden félautomata marok lőfegyver vásárlása esetén. További tizenhárom állam eltérő korlátozásokat vezetett be olyan rendelkezésekkel, amelyek szerint az állam önállóan törvényeket alkothat arról, hogyan szabályozzák a fegyverek szállítását, tárolását és viselését. Láthatjuk, hogy állami szinten lényeges eltérések vannak a lőfegyverek birtoklására és viselésére vonatkozóan. Ezek az eltérések az adott állam lőfegyverekre vonatkozó társadalmi és történelmi kultúrájából fakadnak, de az állami szabályozást nagymértékben befolyásolja a lőfegyverekkel elkövetett bűncselekmények számának alakulása is.

A lőfegyvertartást érintő politikai vitában a lőfegyverek ellenőrzését végző állami hatóságok és az alkotmányba foglalt lőfegyverjogok képviselői egyetértenek abban, hogy a lőfegyverek jelentős szerepet játszanak a bűncselekmények számának alakulásában. Az Egyesült Államokban a lőfegyverrel elkövetett erőszak magas halálozási számával kapcsolatos aggályok a lőfegyvertulajdonjog korlátozására irányulnak elsődlegesen, mivel az erre irányuló intézkedésekben az erőszak megakadályozását látják, és az elemzések azt támasztják alá, hogy a fegyverkezés növelése magasabb szintű bűnözési, öngyilkossági és egyéb társadalmilag negatív eseményeket eredményez. Az egyéni lőfegyvertartási jogokkal foglalkozó csoportok szerint a fegyveres állampolgárok megakadályozzák a bűnözést, valamint a lőfegyverek polgári tulajdonjogának illegálissá tételével növekedne a bűnözési arány, mivel a törvénytisztelő állampolgárokat támadhatóvá tenné azokkal szemben, akik úgy döntenek, hogy figyelmen kívül hagyják a korlátozást.

A lőfegyverkereskedelem motorja az Egyesült Államokban az amerikai alkotmány második kiegészítése, amely biztosítja a lőfegyverek birtoklására és viselésére vonatkozó egyéni alkotmányos jogot az állampolgárok számára. Azonban a lőfegyverrel elkövetett több ember halálát követelő bűncselekmények elkövetése újabb és újabb korlátozásokat eredményeznek bizonyos államokban és egyes joghatóságok területén. Ezek az intézkedések nagymértékben gátolják a fegyverkereskedelmet az adott területen. A nemzetközi fegyverkereskedelem piacának alakulását elsősorban a fegyveres konfliktusok kialakulása befolyásolja, valamint az egyes országok fegyverkezési és modernizációs törekvéseinek alakulása szabályozza.

¹³ Iowa és New Hampshire az a két állam, ahol a legelső előválasztásokat tartják a republikánus és a demokrata pártok elnökjelöltségének megszerzéséért.

¹⁴ Michigan Állam Szenátusának Kormányzati Művelési Bizottsága 2017. 11. 07-én elfogadta a lőfegyvermentes zónák kialakítására vonatkozó indítványt. Az NRA (National Rifle Association of America) tiltakozását fejezte ki az elfogadott szigorító intézkedések ellen, amely korlátozza az alkotmány második módosításának érvényesítését bizonyos területeken. Az NRA jogi ellenlépéseket helyezett kilátásba az elfogadott rendelet hatályon kívül helyezése érdekében. (URL6)

Felhasznált irodalom

- Atkinson, M. (2015): *US lobby backed by arms industry could influence foreign policy*. Middle East Eye, 11, 12.
- Braga, A. A. – Wintemute, G. J. – Pierce, G. L. – Cook, P. J. – Ridgeway, G. (2012): *Interpreting the empirical evidence on illegal gun market dynamics*. Journal of Urban Health, 5, 779–793.
- Brauer, J. (2013): *The U.S. firearms industry: production and supply*. Small Arms Survey Working Paper, 14, 5.
- Cook, P. J. (1993): *Notes on the availability and prevalence of firearms*. American Journal of Preventive Medicine, 3, 33–38.
- Gun Safety. 77th Annual Meeting. Adopted Resolutions. Providence, 2009. The United States Conference of Mayors.
- Hajdu N. (2002): *Lobbizás az Egyesült Államokban*. In: Lékó Z. – Hajdu N. – Kéglér Á. – Sándor P. – Vass L. (szerk): *Lobbikézikönyv*. Budapest: Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhazsnú Alapítvány
- Hamil, P. (2015): *10 Key National Security Challenges in 2015*. American Security Project, 1, 7.
- Harkinson, J. (2016): *Fully loaded: inside the shadowy world of America's 10 biggest gunmakers*. Mother Jones, 6, 14.
- Hartung, W. D. – Ciarrocca, M. (2004): *Ties that Bind: Arms Industry Influence in the Bush Administration and Beyond*. World Policy Journal, 10, 5-10.
- Jackson, K. P. (2009): *McDonald v. Chicago. Second Amendment Substantive due Process privileges and Immunities Clause*. United States Court of Appeals. Legal Information Institute, 6, 1.
- Kovács R. (2006): *Érdekvégyesítő szervezeti stratégiák*. Budapest: Budapesti Gazdasági Főiskola
- McCann, S. J. H. – Zawila, C. (2016): *American state gun law strength and state resident differences in neuroticism levels*. Journal of Social and Political Psychology, 1, 91–113.
- Reedy, D. C. – Koper, C. S. (2003): *Impact of handgun types on gun assault outcomes: a comparison of gun assaults involving semiautomatic pistols and revolvers*. Injury Prevention, 2, 151–155.
- Smith, V. M. – Siegel, M. – Xuan, Z. – Ross, C. S. – Galea, S. – Kalesan, B. – Fleegler, E. W. – Goss, K. A. (2017): *Broadening the Perspective on Gun Violence: An Examination of the Firearms Industry, 1990–2015*. American Journal of Preventive Medicine, 5, 1–8.
- Trautmann B. (2016): *Hétvégyi harcosok – Az amerikai nemzeti gárda*. Magyar Honvéd, 12, 3-7.
- Tulchinsky, T. H. – Varavikova, E. (2014): *The New Public Health: An Introduction for the 21st Century*. San Diego: Elsevier
- Tushnet, M. (2008): *Interpreting the Right to Bear Arms — Gun Regulation and Constitutional Law*. The New England Journal of Medicine, 358, 1424–1426.
- Wheaton, S. – Gass, N. (2016): *Obama wipes away tears as he calls for new gun measures*. Politico, 1, 5.

- Wintemute, G. J. (1996): *The relationship between firearm design and firearm violence*. Journal of the American Medical Association, 22, 17949–1753.
- Wintemute, G. J. (2002): *Where the guns come from: the gun industry and gun commerce*. Future Child, 2, 54–71.

A cikkben található online hivatkozások

- URL1: *Mears, B: Justices take on potentially landmark gun rights cases*. In: CNN. 2009.09.30. <http://edition.cnn.com/2009/CRIME/09/30/scotus.state.guns/index.html>
- URL2: *The Articles of Confederation. Article VIII – United States to pay for defense*. <https://www.usconstitution.net/articles.html#Article8>
- URL3: *The Virginia Declaration of Rights. Section 13*. <https://www.usconstitution.net/vdeclar.html>
- URL4: *Constitutional Topic: The Bill of Rights*. https://www.usconstitution.net/consttop_bor.html#incor
- URL5: *Lee Fang: Military Contractors Behind New Pressure Group Targeting Presidential Candidates*. The Intercept. 2015.05.09. <https://theintercept.com/2015/05/09/military-contractors-form-group-pressure-2016-candidates-adopt-hawkish-positions/>
- URL6: *Michigan: Senate to Vote on Self-Defense Bills*. <https://www.nraila.org/articles/20171107/michigan-senate-to-vote-on-self-defense-bills>

Jogszabályi hivatkozások

- Amendments to the Constitution of the United States of America. Articles In Addition to, and Amendment of, the Constitution of the United States of America, Proposed by Congress, and Ratified by the Several States, Pursuant to the Fifth Article of the Original Constitution*. 1992. Dillon v. Gloss, 256 U.S. 368. 1921.
- Supreme Court of the United States District of Columbia, et al., Petitioners v. Dick Anthony Heller*. 2008.06.26. Cornell University Law School. District Of Columbia v. HELLER (No. 07-290) 478 F. 3d 370, affirmed.